

DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.01\(186\).25](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.01(186).25)
УДК 378.6:61.016:615.8

Петришин О.В.
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичної та реабілітаційної медицини
Полтавський державний медичний університет, м. Полтава
<https://orcid.org/0000-00025722-8036>
Донченко В.І.
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичної та реабілітаційної медицини
Полтавський державний медичний університет, м. Полтава
<https://orcid.org/0000-0002-9665-7204>
Кириленко Л.Г.
викладач кафедри фізичної та реабілітаційної медицини Полтавський державний медичний
університет, м. Полтава

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ З ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ТА ЕРГОТЕРАПІЇ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЙ ОЗДОРОВЧО- РЕКРЕАЦІЙНОЇ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ

У своїй статті "Методологічні аспекти забезпечення формування професійних компетенцій здобувачів вищої медичної освіти з фізичної терапії та ерготерапії в умовах реалізації технологій оздоровчо-рекреаційної рухової активності" автори Петришин О.В., Донченко В.І., Кириленко Л.Г. висвітлюють результати наукових розвідок щодо стану здоров'я населення України та постійно зростаючої кількості людей із обмеженими можливостями внаслідок побутових, виробничих, спортивних травм та ушкоджень, спричинених країною агресором, а також ускладнень після різноманітних захворювань; указують на нагальну потребу в підготовці фахівців з фізичної терапії та ерготерапії, які здатні надавати висококваліфіковану допомогу з метою усунення або максимально можливого відновлення порушених функцій та систем людини; наголошують на пріоритетності удосконалення фізичної підготовки здобувачів вищої медичної освіти засобами оздоровчо-рекреаційних технологій рухової активності.

Ключові слова: Навчальний процес, здобувачі вищої медичної освіти з фізичної терапії та ерготерапії, стан здоров'я та фізичної підготовленості, особливості компетенцій професійної підготовки, засоби оздоровчо-рекреаційних технологій рухової активності.

Petryshin O.V., Donchenko V.I., Kirilenko L.G. Methodological Aspects of Ensuring the Formation of Professional Competencies of Applicants for Higher Medical Education in Physical Therapy and Ergotherapy in the Context of the Implementation of Technologies of Health and Recreational Motor Activity. In his article authors highlight the results of scientific research on the state of health of the population of Ukraine and the ever-growing number of people with disabilities as a result of domestic, industrial, sports injuries and injuries caused by the aggressor country, as well as complications after various diseases; indicate the urgent need to train specialists in physical therapy and ergotherapy who are able to provide highly qualified assistance in order to eliminate or maximize the possible restoration of impaired human functions and systems; emphasize the priority of improving the physical training of applicants for higher medical education by means of health and recreational technologies of motor activity.

Keywords: Educational process, applicants for higher medical education in physical therapy and ergotherapy, state of health and physical fitness, features of competencies of professional training, means of health and recreational technologies of motor activity. Educational process, applicants for higher medical education in physical therapy and ergotherapy, state of health and physical fitness, features of competencies of professional training, means of health and recreational technologies of motor activity.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Останніми роками свідомість про важливість фізичної терапії та ерготерапії зростає, особливо в контексті демографічних тенденцій, військових конфліктів і зростання кількості осіб з інвалідністю. Професійна підготовка майбутніх фахівців цих професій стає ключовим аспектом забезпечення якісної медичної та соціальної допомоги цим категоріям населення. У зв'язку з цим, значний науковий інтерес викликає методична система їх професійної підготовки: мета, зміст, технології (методи, форми і засоби навчання); результати навчання – продемонструвати готовність до зміцнення та збереження особистого здоров'я шляхом використання рухової активності здобувачів вищої медичної освіти та здійснення ними реабілітаційно-відновлювальної діяльності серед пацієнтів та членів їх родин[9, с.285].

Зважаючи на вищевикладене, особливої актуальності набуває проблема формування особистості вищезгаданого фахівця компетентного, соціально та професійно мобільного, ініціативного, відповідального, здатного до практичного мислення, адекватної оцінки себе як професіонала, готового до грамотного самоаналізу та якісних змін у стані фізичного удосконалення. Реалізація означених завдань можлива лише в процесі професійної підготовки, невід'ємним компонентом якої є її практичний складник. Така діяльність сприяє оволодінню методичними та практичними вміннями і навичками застосування засобів фізичної терапії, ерготерапії в процесі відновлення здоров'я, функціонального стану та фізичної працездатності; збільшенню та розширенню знань про адаптаційні резерви організму хворих та осіб з інвалідністю;

формуванню стійкого інтересу до професійної діяльності та потреби в безперервному саморозвитку та самовдосконаленні майбутнього фізичного терапевта, ерготерапевта.

Тому професійну діяльність майбутнього фахівця з фізичної терапії та ерготерапії ми розглядаємо як цілісний процес, викликаний наступними суперечностями: перша – навчально-виховний процес повинен бути спрямований на відновлення, покращення функціонального стану та фізичної підготовленості, а також загальне оздоровлення організму особистості здобувача вищої освіти; друга – отримані здобувачами вищої освіти у процесі фахової підготовки знання, набуті вміння та навички успішно та вміло застосовувати у своїй професійній діяльності, для чого потрібні доволі вагомі фізичні дані[3, с.12-17].

Отже, для вирішення першої суперечності, у держави виникає потреба в підготовці фахівців фізично здорових, з високим рівнем життєдіяльності. Через програми фізичного виховання в закладах вищої освіти намагаються підвищити рівень рухової активності студентів, але дані програми не в силах повністю компенсувати дефіцит рухової активності через нестачу обсягу практичних занять. Отже, проблема гострого повсякденного дефіциту рухової активності здобувачів вищої освіти вимагає пошуку нових наукових підходів і дієвих рішень, необхідних для збереження високого рівня здоров'я і життєдіяльності. Незважаючи на те, що проблематики підвищення рухової активності присвячений досить великий обсяг наукових робіт, значний пласт досліджень залишається незатребуваним, так як рівень здоров'я здобувачів вищої освіти людей стрімко падає. Тому одним із аспектів нашого дослідження, є пошук наукових даних, що містять дієві способи вирішення проблеми регулювання рухової активності сучасних студентів. А оскільки, одним із головних критеріїв потенціалу розвитку сучасного суспільства є міцне здоров'я і високий рівень фізичної підготовленості, тому навчання і всебічна підготовка професійних фахівців нової якості можливі лише за допомогою сучасних методик, заснованих на новітніх досягненнях інноваційних технологій.

Вирішуючи другу суперечність, спеціаліст із фізичної терапії та ерготерапії повинен вміти підбирати засоби, форми лікувальної фізичної культури, розробляти методiku застосування фізичних вправ на ранніх етапах лікування, планувати і реалізувати програму подальшого функціонального відновлення та фізичної дієздатності хворого, визначати і розширювати компенсаторні (резервні) можливості організму, тренувати його та готувати до фізичних навантажень на роботі та в побуті, повертати до активної життєдіяльності. Саме такий вагомий аспект професійної діяльності вищезазначених фахівців також протребує від них високої фізичної підготовленості, яку останні мають отримати впродовж здобуття вищої медичної освіти.

Досліджуючи питання специфіки діяльності в галузі фізичної терапії та ерготерапії, слід зазначити, що після появи стандарту вищої освіти вона стала більш зосереджена на обстеженні, тестуванні, огляді, документуванні, створенні фізіотерапевтичних програм для корекції порушень діяльності серцево-судинної, дихальної, нервової систем серед осіб різних вікових категорій із застосуванням насамперед фізичних вправ[7].

Зважаючи на вищевикладене, на основі теоретичного аналізу, проведеного дослідженням А.Фастівець та інших науковців, нами охарактеризовано та узагальнено генезу та сучасний стан професійної підготовки майбутнього фахівця з фізичної терапії та ерготерапії у системі вищої освіти України [8, с.46-48]. Підтримуючи висновки науковців, ми хочемо зауважити, що фізична терапія та ерготерапія суттєво відрізняються від інших спеціальностей сучасної вищої професійної освіти, тому що майбутній фахівець з фізичної терапії та ерготерапії повинен бути добре орієнтований у професійній сфері, бачити перспективи її подальшого розвитку і вдосконалення [4;5;8].

Від якості професійної підготовки фахівців із фізичної терапії та ерготерапії, залежить рівень оздоровчо-реабілітаційного обслуговування населення України, тому вітчизняна система професійної підготовки цих фахівців потребує суттєвої оптимізації. Оскільки використання здоров'язбережувальних технологій є основним засобом майбутньої професійної діяльності фізичного терапевта та ерготерапевта, потрібно визначити методологічні підходи вирішення проблеми дослідження. Адже для наукового вивчення будь-яких явищ, важливим завданням методології є розробка наукових підходів. У загальноприйнятому, і у нашому зокрема розумінні, термін "підхід" означає сукупність прийомів і засобів, що використовуються для впливу на будь-кого, вивчення чого-небудь, ведення справ. Зокрема, у своєму дослідженні ми плануємо розглянути методологічні підходи щодо вирішення проблеми формування професійної підготовки майбутніх фахівців із фізичної терапії та ерготерапії до здоров'язбережувальних технологій; з'ясувати та окреслити недостатньо вивчені аспекти проблеми, визначити перспективи розвитку досліджуваного процесу[4, с.62-66].

Особливої актуальності означена проблема набуває в умовах модернізації системи освіти в Україні, зорієнтованої на входження у світовий освітній простір. Існують певні суперечності між соціальним замовленням суспільства, спрямованим на пріоритет збереження і зміцнення здоров'я суб'єктів освітнього процесу, і недостатнім володінням більшістю фахівців з фізичної терапії та ерготерапії здоров'язбережувальною компетентністю.

Мета нашого дослідження – розробка та обґрунтування концепції оптимізації освітнього процесу з фізичного виховання, що передбачає формування компетентції ведення здорового способу життя через надбання теоретичних знань з валеології та теорії і методики фізичного виховання а також практичного досвіду з обраного здобувачами вищої медичної освіти виду рухової активності, з використанням оздоровчо-рекреаційних технологій для формування навичок щодо самостійності та творчості у вирішенні професійних завдань.

Відповідно до мети було визначено такі **завдання дослідження**: проаналізувати стан досліджуваної проблеми; вивчити особливості професійної діяльності фізичних терапевтів та ерготерапевтів у галузі охорони здоров'я; встановити основні результати навчання та зміст загальних і спеціальних фахових компетентностей майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів згідно з вимогами Державного стандарту підготовки фахівців фізичної терапії та ерготерапії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню та вдосконаленню процесу професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії та ерготерапії присвячені наукові праці багатьох дослідників. Зокрема, науковцями розкрито ключові аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців із фізичної терапії та ерготерапії (В.Крупа, Н.Белікова,

О.Чепурка та ін.)[5;3;9], досліджено проблему формування готовності до різних видів професійної діяльності (О.Базильчук, Ю.Лянной, Н.Белікова та ін.)[2;6;3].

Для обґрунтування перспектив наших подальших досліджень, особливо нам імпонує вивчення та узагальнення професійної діяльності фізичного терапевта та ерготерапевта А. Фастівець, яка розглядає таку підготовку як систему цілеспрямованого застосування професійних умінь та практичних навичок, що ґрунтуються на професійно-орієнтованих знаннях, які гарантують усвідомлене їх використання у досягненні поставленої мети та при вирішенні професійних завдань. Зокрема, науковицею визначено перспективні напрямки розвитку статусу професії "фізичний терапевт" в Україні; доведено що професійна діяльність фахівця з фізичної терапії та ерготерапії зорієнтована на галузь педагогічної антропології і передбачає такі види професійної діяльності: спортивно-педагогічну, рекреаційно-дозвільну, оздоровчо-реабілітаційну, освітньо-професійну, корекційну, організаційно-управлінську[8].

На основі аналізу комплексу літературних джерел нами встановлено, що структура професійної підготовки включає професійні знання (спеціальні, методичні, психолого-педагогічні), професійні вміння (дидактичні, організаційні, конструктивні, прогностичні, комунікативні) та професійні якості особистості (ціннісні, здібності, риси характеру).

Але, незважаючи на суттєву увагу з боку науковців до проблеми професійної підготовки фахівців із фізичної терапії та ерготерапії, недосконало вивченими, на наш погляд, залишаються питання щодо ролі технологій оздоровчо-рекреаційної рухової діяльності в організації та навчально-методичному забезпеченні отримання комплексу знань, набуття умінь та навичок, що забезпечують формування професійної компетенції майбутніх медичних працівників[1]. У чому і полягатиме сутність наших подальших наукових розвідок у розкритті теми науково-дослідної роботи кафедри.

Висвітлення процедури теоретико-методологічного дослідження.

Предметом вивчення є теоретико-методологічні положення та практичні розробки змісту технологій оздоровчо-рекреаційної рухової активності здобувачів вищої медичної освіти.

Об'єктом вивчення виступатимуть оптимальні технології організованої оздоровчо-рекреаційної рухової активності здобувачів вищої медичної освіти для відновлення власної працездатності, збереження здоров'я та покращання якості життя.

Суб'єктом вивчення будуть учасники процесу, які прийматимуть участь в оздоровчо-рекреаційній руховій активності: на першому етапі – здобувачі вищої медичної освіти; на другому – особи, які мають відхилення у стані здоров'я, а саме: роботу буде зосереджено на обстеженні, тестуванні, огляді, документуванні, створенні фізіотерапевтичних програм для корекції порушень діяльності серцево-судинної, дихальної, нервової систем серед осіб різних вікових категорій із застосуванням насамперед фізичних вправ.

У зв'язку з цим, під час професійної підготовки фахівців, особливу увагу плануємо приділити обґрунтуванню концепції системного підходу залучення здобувачів вищої освіти до рухової активності, а також структурно-функціональним особливостям застосування технологій рекреаційно-оздоровчої рухової активності в умовах навчально-виховного процесу медичного закладу освіти[4, с.64].

Для цього слід зауважити, що аналіз світового досвіду та результатів низки наукових досліджень переконують, що ефективним напрямом підвищення рівня рухової активності здобувачів вищої освіти є вдосконалення системи технологій оздоровчо-рекреаційної рухової активності. При цьому під системою технологій оздоровчо-рекреаційної рухової активності розуміють окремий напрям фізичної культури та його елементи, об'єднані системостворюючим фактором в єдине ціле з можливістю самостійного функціонування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Підсумовуючи погляди науковців щодо трактування основних понять галузі охорони здоров'я, нами було конкретизовано поняття фізичної терапії та ерготерапії як комплексного процесу відновлення здоров'я, що включає медичні, педагогічні, профілактичні заходи, спрямовані на відновлення (або компенсацію) порушених функцій організму, оптимізацію фізичного стану та відновлення працездатності особи.

Зокрема, нами встановлено, що професійна підготовка фахівців уявляє собою складний динамічний процес, спрямований на засвоєння відповідних знань та умінь у певній сфері діяльності. У нашому дослідженні ми погоджуємося із визначенням Ю.Лянного і будемо розглядати професійну підготовку майбутніх фахівців з фізичної терапії та ерготерапії як безперервний процес набуття студентами необхідного рівня освіченості (одержання знань, напрацювання умінь і навичок, розвиток професійно і соціально значущих якостей, формування ціннісних орієнтацій і первинного досвіду діяльності, що забезпечує готовність до виконання трудових функцій)[6].

За таких умов метою стане підготовка висококваліфікованого, конкурентоспроможного, інтегрованого в європейський та світовий науково-освітній простір фахівця з фізичної терапії та ерготерапії, який може кваліфіковано здійснювати виховну, фізкультурно-оздоровчу, реабілітаційну діяльність з різним контингентом населення, а також сприяти гармонійному розвитку особистості, формуванню життєво-необхідних навичок, розвитку фізичних якостей, зміцненню здоров'я, підготовці до активної трудової діяльності людини з обмеженими можливостями здоров'я[4;6].

Але, на наш погляд, підготовка до професійної діяльності не повинна обмежуватися оволодінням майбутніми фахівцями фізіотерапії та ерготерапії лише процесуальним аспектом професійної діяльності. Важливою є цілеспрямована діяльність із формування й розвитку важливих професійних та особистісних якостей, що забезпечують ефективність обраної діяльності. З огляду на це більш обґрунтованим є розуміння професійної підготовки як системи організаційних і педагогічних заходів, що забезпечує формування особистості – професійної спрямованості, знань, навичок, умінь та професійної готовності.

Зокрема, слід виокремити формування наступних компетентностей фахівця фізичної терапії та ерготерапії: методична (організаційно-технологічна) – володіння різними методами та засобами фізичної терапії та ерготерапії з використанням ґрунтовних знань фізіології, біомеханіки, біохімії; валеологічна – володіння валеологічними практиками (масаж, загартування, самомасаж тощо); освітня – усвідомлена здатність до професійного та особистісного розвитку,

вдосконалення професіоналізму; здоров'язберігаюча – розуміння традицій збереження здоров'я власного і пацієнтів на основі застосування технологій оздоровчо-рекреаційної рухової активності[6;9].

Саме вивчення технології оздоровчо-рекреаційної рухової активності передбачає розв'язання низки завдань професійної підготовки фахівців з фізичної терапії та ерготерапії: опанування науковими теоріями, на яких ґрунтується процес використання ними фізичних вправ із різними цільовими установками (розвиваючою, оздоровчою, відновлювальною, профілактичною, рекреаційною); опанування системою знань про закономірності процесу навчання і виховання осіб з обмеженими можливостями; особливостей оздоровчої та рекреаційної діяльності; форми, методи і засоби формування особистості майбутнього фахівця та його підопічних з використанням технологій оздоровчо-рекреаційної рухової активності; вчити застосовувати на практиці теоретичні знання та технології оздоровчо-рекреаційної діяльності[3, с.15].

Аналіз практики розвитку оздоровчо-рекреаційної рухової активності переконує, що фізична активність задля збереження здоров'я людини та покращення якості її життя має бути організованою, тобто відрізнятися планомірністю та певним порядком її реалізації для досягнення мети (некеровані, спонтанні заняття можуть нашкодити організму). Водночас треба підкреслити, що організована рухова активність повинна відповідати певним вимогам щодо змісту, обсягу та інтенсивності навантаження, які не завжди є оптимальними в силу недостатньої компетентності учасників процесу.

Ми вважаємо за доцільне використовувати означений підхід освіти на основі набуття життєвих навичок, який системно дозволить інтегрувати значущі процеси у особливості вивчення фахових дисциплін майбутніми фахівцями фізичної терапії та ерготерапії: 1) здоров'язбережувальна компетентність як стиль власного життя майбутніх фахівців; 2) забезпечення збереження здоров'я здобувачів вищої освіти у процесі навчання; 3) здоров'язбережувальна компетентність як основа майбутньої професійної діяльності фахівців фізичної терапії та ерготерапії[3, с.16].

Тобто, фізична терапія та ерготерапія, будучи не галуззю медицини, а напрямом здоров'язбережувальної діяльності, що скерований на зміцнення здоров'я і запобігання інвалідності населення, діагностику, лікування (без застосування медикаментозних, хірургічних і радіологічних засобів) та реабілітацію пацієнтів, передбачає підготовку фахівців у сфері здоров'язбереження, які будуть здатні це виконувати як у професійній діяльності, так і у власному житті.

Перспективи використання результатів дослідження вбачаємо в подальшій розробці моделі професійної підготовки майбутніх фахівців із фізичної терапії та ерготерапії в умовах системи формування здоров'язбережувального освітнього середовища, що полягатиме у створенні програми оздоровчо-рекреаційної рухової активності здобувачів вищої медичної освіти.

Література.

1. Анікєєв Д. М. Рухова активність у способі життя студентської молоді: автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02. Нац. університет фізичного виховання і спорту України. Київ. 2012.
2. Базильчук О. В. Професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до роботи з відновлення здоров'я спортсменів: теоретично-методичний аспект: монографія. Хмельницький : ПП Монушкрштг, 2018. 534 с.
3. Белікова Н. О. Окремі аспекти формування у майбутніх фахівців з фізичної реабілітації готовності до здоров'язбережувальної діяльності. *Молода спортивна наука України*. Луцьк, 2011. Т.4. С. 12-17.
4. Беспалова О. Методологічні підходи до професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної терапії та ерготерапії. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка*.1 (18), 2019. С. 62–66. URL: <https://doi.org/10.32835/2223-5752.2019.18.62-66>.
5. Крупа В. В. Аналіз стану проблеми підготовки майбутніх фахівців фізичної реабілітації у педагогічній теорії та практиці. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету "Україна"*. Хмельницький, 2012. № 6. С. 82-86.
6. Лянной Ю. О. (2017). Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах (дис.... докт. пед. наук). Київ (Lianno, Yu. O. Theoretical and methodological foundations of professional training of future masters of physical rehabilitation in higher education institutions. (PhD thesis). Kyiv).
7. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 227 "Фізична терапія, ерготерапія" для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: Наказ МОН України від 19.12.2018р. №1419. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-svita/zatverdzeni%20standarty/12/21/227-fizichna-terapiya-ergoterapiya-bakalavr.pdf>
8. Фастівець А.В. Формування діагностичної компетентності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації в процесі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін: дис. кандидата пед. наук : 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти". Полтава. 2015. 283 с.
9. Чепурка О. Сутність поняття "професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації" в контексті сучасної освітньої парадигми. *Іноватика у вихованні*. 2020. Вип. 12. С. 285-293.

References

1. Anikieiev D. M. (2012). Rukhova aktyvnist u sposobi zhyttia studentskoi molodi: avtoref. dys... kand. nauk z fiz. vykhovannia i sportu: 24.00.02. Nats. universytet fizychnoho vykhovannia i sportu Ukrainy. Kyiv.
2. Bazylichuk O. V. (2018). Profesiina pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoi terapii, erhoterapii do roboty z vidnovlennia zdorovia sportsmeniv: teoretychno-metodychnyi aspekt: monohrafiia. Khmelnytskyi : PP Monushkrshth, 534 s.
3. Bielikova N. O. (2011). Okremi aspekty formuvannia u maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoi reabilitatsii hotovnosti do zdoroviazberezhnoy diialnosti. *Moloda sportyvna nauka Ukrainy*. Lutsk, T.4. S. 12-17.

4. Bepalova O. (2019). Metodolohichni pidkhody do profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv fizychnoi terapii ta erhoterapii. Naukovyi visnyk Instytutu profesiino-tekhnichnoi osvity NAPN Ukrainy. Profesiina pedahohika.1 (18). S. 62–66. URL: <https://doi.org/10.32835/2223-5752.2019.18.62-66>.
5. Krupa V. V. (2012). Analiz stanu problemy pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv fizychnoi reabilitatsii u pedahohichnii teorii ta praktytsi. Zbirnyk naukovykh prats Khmelnytskoho instytutu sotsialnykh tekhnolohii Universtyetu "Ukraina". Khmelnytskyi, № 6. S. 82-86.
6. Lianoi Yu. O. (2017). Teoretychni i metodychni zasady profesiinoi pidhotovky maibutnikh mahistriv z fizychnoi reabilitatsii u vyshchykh navchalnykh zakladakh (dys.... dokt. ped. nauk). Kyiv (Lianoi, Yu. O. Theoretical and methodological foundations of professional training of future masters of physical rehabilitation in higher education institutions. (PhD thesis). Kyiv).
7. Pro zatverdzhennia standartu vyshchoi osvity za spetsialnistiu 227 "Fizychna terapiia, erhoterapiia" dlia pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity: Nakaz MON Ukrainy vid 19.12.2018r. №1419. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/227-fizychna-terapiya-ergoterapiya-bakalavr.pdf>
8. Fastivets A.V. (2015). Formuvannia diahnostychnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoi reabilitatsii u protsesi vyvchennia profesiino-orientovanykh dystsyplin: dys. kandydata ped. nauk : 13.00.04 "Teoriia i metodyka profesiinoi osvity". Poltava. 283 s.
9. Chepurka O. (2020). Sutnist poniattia "profesiina pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoi reabilitatsii" v konteksti suchasnoi osvitnoi paradyhmy. Innovatyka u vykhovanni. Vyp. 12. S. 285-293.

DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.01\(186\).26](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.01(186).26)

Плющакова О.В.
<https://orcid.org/0000-0003-4144-118X>
старший викладач,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова, м. Київ
Дьоміна Ж.Г.
<https://orcid.org/0000-0002-8315-6590>
кандидат педагогічних наук, професор,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова, м. Київ

КІЛЬКІСНА ОЦІНКА НАВЧАЛЬНОЇ АДАПТОВАНОСТІ СТУДЕНТІВ ПЕРШОГО КУРСУ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті проаналізовано чинники, що викликають навчальний стрес, передумови формування здатності студентів першого року навчання адаптуватися до освітнього процесу та її значення у становленні майбутніх фахівців, визначено прогностичні маркери навчальної адаптації та стійкості до навчального стресу, розкрито гендерні особливості адаптованості організму до стресів, зокрема й пов'язаних із навчанням.

Запропоновано інтегральну оцінку навчальної адаптованості студентів за показниками психосоціальної адаптованості особистості та функціонального потенціалу організму. Модифіковано шкалу оцінювання інтегрального показника навчальної адаптованості студентів за сумою балів за показниками психосоціальної адаптованості (опитувальник П. Кузнецова) та адаптаційних можливостей серцево-судинної системи організму (метод Р. Баєвського).

Вивчено психофізіологічні передумови пристосувальних реакцій організму до першокурсників до освітнього процесу. Підтверджено, що у юнаків рівень соціальної адаптованості вище, а рівень функціональної адаптованості нижче, ніж у дівчат. При цьому зафіксовано, що майже кожен п'ятий юнак та кожна третя дівчина мають низький рівень інтегрального показника навчальної адаптованості. Кількісна оцінка навчальної адаптованості студентів дозволить здійснювати диференціацію параметрів рухових навантажень в освітньому процесі фізичного виховання з метою підвищення психофункціональних ресурсів організму студентського молоді.

Ключові слова: студенти, навчальна адаптація, навчальна адаптованість, навчальний стрес, прогностичні ознаки розвитку організму, кількісна оцінка, фізичне виховання.

Olena Pliushchakova Zhanna Domina. Quantitative assessment of the academic adaptability of first-year students of higher education institutions. The article analyzes the factors that cause educational stress, the prerequisites for the formation of the ability of first-year students to adapt to the educational process and its importance in the formation of future specialists, identifies predictive markers of educational adaptation and resistance to educational stress, reveals gender-specific features of the body's adaptation to stresses, including those related to education. It is shown that the process of adaptation to the educational process has a biopsychosocial nature, identifies predictive markers of educational adaptation and resistance to educational stress.

An integral assessment of students' educational adaptability is proposed based on indicators of psychosocial adaptability of the individual and the functional potential of the body. The scale for assessing the integral indicator of students' educational adaptability is modified based on the sum of points for indicators of psychosocial adaptability (P. Kuznetsov's questionnaire) and adaptive capabilities of the cardiovascular system of the body (R. Baievskiy method).

The psychophysiological prerequisites of the adaptive reactions of the body of first-year students to the educational process were studied. It was established that the female body is more resistant to physiological stresses due to a higher level of vitality, however, the course and symptoms of psycho-emotional stress, adaptation to new conditions in men are easier due to